

HÌNH TƯỢNG NGOÀI TRỜI TRONG CÔNG VIÊN SCEAUX

Bài và ảnh Võ Quang Yến

Jean-Baptiste Colbert, bộ trưởng của vua Louis XIV, và con trai hầu tước Seignelay là hai người đã có công xây dựng lâu đài, công viên tráng lệ thành Sceaux. Song từ năm 1670 khi Colbert mua lại đất đai và lâu đài cũ, đến năm 1793 khi cơ nghiệp trở thành tài sản quốc gia, biết bao biến chuyển đã xảy ra : lâu đài xây lại, trang trí tăng thêm, công viên mở rộng, bố trí thay đổi. Trong tư cách bộ trưởng bộ Nghệ thuật từ 1664 đến 1683, Colbert sống giữa những nghệ nhân đủ thứ có khả năng chỉ dẫn ông, trong số ấy Charles Le Brun (1619-1690) đóng một vai trò quan trọng. Ngay Colbert đã chịu khó sưu tầm, tập hợp một số hình tượng đáng kể, sau này Seignelay ham thích nghệ thuật tiếp tục bổ sung rất nhiều. Nếu Colbert thường xuyên liên lạc với ông Giám đốc Viện Hàn lâm Roma, Seignelay cũng hay qua Ý tự mình tìm kiếm quan sát những hình tượng đẹp. Năm 1671, nhân đến viếng điện Borghese, cảm phục những tượng của Bernin, ông đặt mua một bản sao nhóm tượng Apollon và Daphné. Thị hiếu về tác phẩm cổ đại Ý phát sinh từ ban đầu. Lần lượt những tượng Hercule Farnese, Faune

Borghese, Flore Farnese, Castor và Pollus, Paetus và Arria,... lọt vào mắt các chủ nhân Công viên Sceaux. Đáng tiếc là khi Công viên hết còn là sở hữu gia đình Colbert, những hình tượng trọng đại được đem về Tuileries hay Thượng viện, những hình tượng nhỏ hơn về Viện bảo tàng quốc gia để được phân phát cho những viện bảo tàng Paris hay các tỉnh.

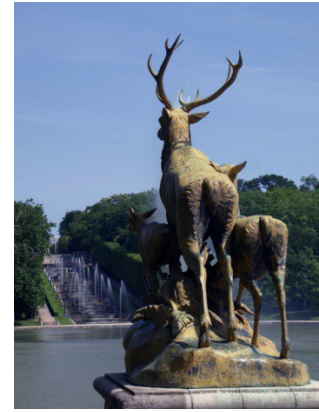
Toàn thể những hình tượng trong Công viên Sceaux nằm trong một khuôn khổ nghệ thuật phức tạp mà sử dụng phúng dụ nhằm mục đích đề cao chủ nhân Colbert. Họa sĩ Charles Le Brun, người rất sành sỏi văn bản cổ đại và hiện đại, lại là người đã từng nghiên cứu trang trí Ý ở Roma, dự trù một chương trình trang trí với những phúng dụ nhiều mặt. Một số những phúng dụ này được rút ra từ thần thoại Hy Lạp rất thông dụng cuối thế kỷ XVII: Hercule, Diane, Apollon, Mercure,... Lịch sử Hy Lạp, La Mã cũng cố gắng hiển những hình tượng rất thích hợp vào thời gian ấy. Paetus và Arria, vua Commode dưới hình thức Hercule, Papirius và Mẹ được xem là minh họa cho thời kỳ lịch sử cổ đại. André Le Nôtre và Charles Le Brun thực hiện chương trình trang trí với những hình tượng cổ đại hay những bản sao. Đồng thời hai ông cũng đặt tượng ở những nhà chạm trổ hiện đại: François Girardon, Antoine Coysevois, Jean-Baptiste Tuby, anh em Marsy. Sau Cách Mạng, Sceaux mất tượng Hercule Gaulois của tác giả Pierre Puget đưa về điện Louvre. Vườn Luxembourg được hưởng nhiều tượng, trong số ấy tượng L'Hiver của tác giả Jean-Baptiste Tuby.

Hai nhóm thú trên cổng chính

Tuy nhiên, ngày nay còn một số tượng đáng kể. **Hai nhóm chó và kỳ lân ở cổng chính** Entrée d'honneur chào đón khách trên hai trụ cửa. Đây chỉ là bản sao, hình tượng thật được lưu trữ trong tòa Orangerie. Bằng đá, thực hiện khoảng 1673, kích thước cao 1,75m, dài 1,86m, rộng 2,16m, hai nhóm này, xếp hạng Monuments historiques năm 1925, được quy cho Antoine Coysevos (1640-1720) mặc dầu những sách dành cho ông không nhắc đến. Năm 1937, Françoise de Catheu dựa lên phong cách hình tượng, quy cảnh tượng hai con chó đánh nhau cho Jean Raon (1630-1707). Gần đây một tài liệu khác cho hình tượng hai nhóm thú này là của tác giả Jean-Baptiste Théodon (1645-1713)... Thật ra, vào thời ấy, có rất nhiều nghệ nhân đi lại làm việc với Sceaux và khi không có tài liệu lưu trữ rõ ràng thì khó lòng xác định ai đã được đặt làm. Phía bắc là hai con chó dogue và chó sói cắn nhau, phía nam là hai con rồng và kỳ lân cùng nhau vật lộn. Trong những hình vẽ thời Colbert những năm 1675 và 1683 đã thấy có những con thú này. Cảnh tượng con chó cắn cổ chó sói tượng trưng lòng trung thành, tấn kích con kỳ lân đâm thủng quái vật được xem như là phúng dụ sự trung thực, hai đức tính mà Colbert tự nhận cho mình. Cũng nên hiểu thêm cảnh đấu tranh này trình bày cuộc chiến thắng của đức độ, tiết hạnh chống suy đồi, truy lục là nền tảng luân lý của Colbert.

Về mặt hình tượng súc vật trong Công viên, vươn cao linh động còn có **hai nhóm gia đình ba con hươu trên bờ hồ Octogone** hướng về phía bắc, rất hiện đại (1908): cha, mẹ và con. Bằng đồng thanh, kích thước khổng lồ, một nhóm những con hươu này đứng yên, bình tĩnh nhìn lâu đài đằng xa, nhóm kia trên đà dừng nhảy, ba cặp chân trước co lại như đang bơi trong không, sẵn sàng tiến tới. Đặt trên hai cái bệ khá cao, nổi bật trên nền xanh cây lá, bày hươu như từ rừng rậm nhảy vọt ra. Tác giả những hình tượng này là nhà điêu khắc thú vật Georges Gardet (1863-1939) mà nhiều tác phẩm đã thấy ở Ile-de-France cũng như ở Paris: sư tử trên cầu Alexandre III, ở Vườn Luxembourg, chim kền kền ở Jardin des Plantes, sư tử cái và con rấn (Thảm kịch trong sa mạc), chó dogue ở lâu đài Chantilly, ở lâu đài Vaux-le-Vicomte,....

Hai nhóm hươu trên bờ hồ Octogone

Những hình tượng người trong công viên góp thành ba bộ, mỗi bộ bốn nhân vật. Tất cả 12 hình tượng này là những bản sao bằng đá hay bằng cẩm thạch, đều được xếp hạng Monuments historiques từ 1943 đến 1986. **Bộ thứ nhất trước lâu đài:** phía bắc, hai bên allée de Diane gồm có hai tượng *Hercule Commode* và *Faune Borghese*. *Commode* là một ông vua La Mã (180-192) có tiếng tàn bạo, khát máu. Chính thức con của nhà vua hiền triết Marc Aurele, có tiếng đồn ông là con một đấu sĩ gladiateur, loại đàn ông mà mẹ ông hoàng hậu Faustine le Jeune ưa thích. Nổi nghiệp cha ra chiến trường, ông vội chóng dẹp giặc, thu xếp trở về kinh đô để củng cố địa vị. Cử chỉ này bị Sénat (Viện Nguyên lão) chỉ trích. Một âm mưu ám sát bại lộ, ông ra tay trừng trị nhưng từ nay ông bị cô đơn, xa lánh giới quý tộc. Tuy nhiên, trong những năm ông trị vì, đất nước luôn được thái bình. Nhiễm tánh không khi nào chịu thua, thân thể nở nang, ông tự nhận là Hercule, trong đồng tiền mặc áo da sư tử, tay cầm chùy, thường xuống đấu trường biểu dương sức mạnh. Nhưng hành động độc ác của ông lên cực điểm những năm cuối cùng. Sau nhiều âm mưu ám sát hụt khác, rút cuộc ông bị một người nô lệ gia nhân dìm chết trong phòng tắm. Mặc dầu có nhiều phản kháng, sau cùng ông được Sénat phong thần. Tượng *Commode* chạm nổi cao này cao 2,30m, dày 0,95m, không biết tên tác giả, năm 1930 thay thế tượng *Hercule Farnese* trước kia. Tượng trình bày nhà vua dưới thể Hercule, đứng, trần truồng, vai đắp da con sư tử Némée, tay trái bồng một đứa trẻ Hylas hay Téléphe (theo Visconti), tay mặt cầm đầu chùy chống lên đất.

Đứng đối chiếu với *Hercule Commode*, phía nam là tượng *Faune Borghese*. Bằng cẩm thạch, cao 1,89m, dày 0,68m, tượng này được Anselme Flamen (1647-1717) sao lại từ bản chính bằng đồng thanh ở vườn Sallustre

bên Roma và đưa về Pháp năm 1691. Bản chính thuộc bộ sưu tầm Borghese từ thế kỷ XVII, được Napoléon mua lại năm 1807 và nay trưng bày ở điện Louvre. Nhiều chuyên gia chỉ định tác giả là Lysippe, thế kỷ IV trước Công nguyên. Trong bản lưu trữ Penthièvre năm 1793, bản sao tượng được ghi dưới tên Silène và Bacchus (tên Hy Lạp là Dionysos) và đặt trong lùm cây bên trái lâu đài Sceaux. Sau 1797, tượng được đưa qua Jardins des Tuileries rồi vào điện Louvre cho đến 1999 mới về lại Sceaux. Tượng hình dung hoặc Saturne bằng em bé hoặc Silène bằng Bacchus. Bacchus là kết quả mối tình giữa Jupiter (tên Hy Lạp là Zeus) và cô người trần Sémélé. Junon (tên Hy Lạp Héra) mà ghen tuông ông chồng không trung thủy liền giết chết Sémélé đang có mang. Để cứu con, Zeus giấu nó trong đùi cho đến kỳ hạn rồi gởi nó cho Silène trở thành vừa là cha nuôi vừa là người đỡ đầu cho Bacchus. Sau này cả hai cùng nhau khám phá cây nho và rượu vang. Còn trong tiếng Pháp thì có từ ngữ “sinh ra từ đùi Jupiter” để chỉ định người tự cao tự đại.

Faune Borghese

Hercule Commode

Đối diện trước lâu đài bên trái là hai tượng *Nước (hay Biển)* và *Đất*, cao 2,30m, dày 0,85m, hai bên allée de la Duchesse dẫn đến những Cascades. Hình dung hai phụ nữ khỏa thân, choàng khăn dài, tay cầm hoa, cả hai tượng đều bằng cẩm thạch. Chính gia đình Trévise đã dựng những tượng này cuối thế kỷ XIX. Dòng dõi quân nhân, gia đình này tồn tại qua nhiều chế độ, thường được bổ nhậm những chức to lớn nên từ đó cơ nghiệp Sceaux luôn được bảo quản toàn vẹn. Năm 1856, công tước Trévise đặt kiến trúc sư Le Soufaché xây một lâu đài bằng gạch và đá phong cách Louis XIII mới thay

thế lâu đài Colbert bị phá hủy trong thời kỳ Cách mạng. Vườn tược được trùng tu theo đồ án của Le Nôtre, điện đài trong công viên cũng được sửa sang đẹp đẽ. Khi công tước mất đi, con là hầu tước Trévise nổi nghiệp trước khi nhường lại cho con gái độc nhất là công chúa Cystra. Năm 1923, Công viên thuộc quyền sở hữu Hội đồng tỉnh Seine.

L'Eau (la Mer)

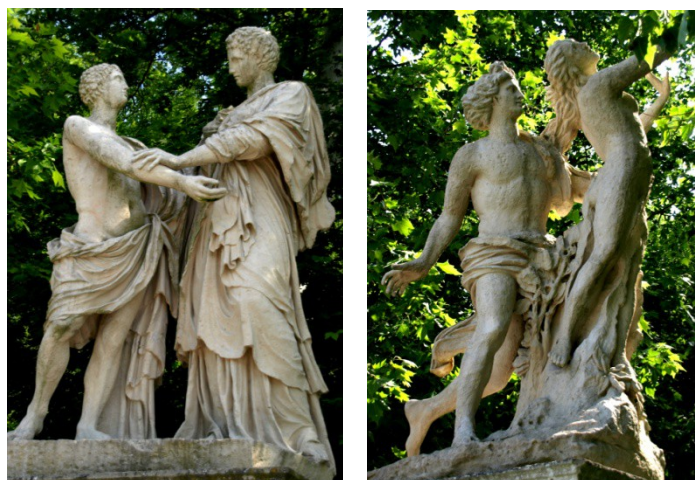
La Terre

Bộ thứ hai sắp quanh hồ Octogone. Từ trên Cascades đi xuống, theo đường kim đồng hồ thì trước nhất là tượng *Papirius Cursor* và mẹ, bằng đá, thế kỷ XVII. Lucius Papirus (-360 – -305), còn có tên Lucius Papirus Praerextatus, là một chính khách La Mã lại là một trong những chiến sĩ giỏi nhất thời bấy giờ. Nhờ tài chạy nhanh, ông được vinh danh Cursor. Năm lần Consul (Quan chấp chính), Hai lần Dictateur (Quan Độc tài), tràn đầy vinh dự, ông lập nhiều công trạng trong những cuộc chiến tranh chống vua Pyrrhus hay bộ lạc Samnite. Nhưng là một lực sĩ lạnh nhạt, lãnh đạm, một nhà lãnh đạo quá cứng rắn, cố chấp, ông suýt bị tuyệt giao với quân đội và nhất là xung đột với viên cai kỵ binh Quintus Fabius. Trong một trận chiến chống quân Samnite, ông cản trở về Roma xem đoán điềm lành dữ, giao cho Fabius thế mình cầm quân. Fabius nhân đó tự mình tấn công địch quân để lập công nhưng về sau bị Papirius đòi chém đầu, phải nhờ ông cha kêu nài với các Tribun (Quan Bảo dân) mới thoát được. Nhờ chiến lợi phẩm thu lượm được trong cuộc chiến chống Pyrrhus, ông cho xây cái cầu thứ hai ở Roma và cầu máng nước Anio. Tượng còn được gọi Hòa bình của người Hy Lạp, hình dung Papirius kể cho mẹ nghe một buổi họp ở Sénat ở Roma. Trong một bản nhỏ vừa mới gắn vào dưới tượng thì lại đề Oreste và Electre,

hai anh em con của Agamemnon và Clytemnestre ; Oreste giết mẹ để trả thù cho cha.

Thứ đến là tượng *Apollon và Daphnée* (theo Le Bernin 1670-1680), cao 2,25m, dày 1,30m. Sự tích kể chuyện một nữ thần rất đẹp mang tên Daphnée. Phú bẩm một sức quyến rũ vô biên nhưng rất độc lập, suốt ngày nàng chạy nhảy khắp nơi, vui thú với cảnh hiu quạnh núi đồi, tránh mọi lời tán tỉnh của bọn thanh niên. Nàng làm thất vọng ông cha Pénée (Thần sông nước) mong muốn nàng lấy chồng, có con. Một hôm, một chàng trai đẹp đẽ, Apollon, chạy theo nàng, muốn chiếm cho được quả tim người đẹp nhưng nàng nhất quyết không chịu. Vì Apollon có lần chế nhạo Cupidon (Thần ái tình) là mềm yếu uỷ mị, chàng này tức giận muốn trả thù liền bắn hai mũi tên, một mũi bằng vàng trúng Apollon làm anh ta trở nên điên vì tình, mũi kia bằng chì trúng Daphnée khiến nàng càng chán ngấy ái tình. Bị Apollon đuổi chạy, nàng quá mệt lại tìm cha kêu cứu. Thần Pénée cũng chẳng thích gì Apollon liền biến hóa Daphnée thành cây trúc đào (*Laurus nobilis*, Laurier d'Apollon, tiếng Hy Lạp có tên *Rhododaphné*) để nàng chạy thoát Apollon. Không chiếm được cơ thể, Apollon lấy cây laurier làm nguồn hứng cho thơ nhạc và những chiến thắng. Người Hy Lạp và La Mã xưa thường vinh danh những thi sĩ và những người thắng trận với những vòng lá laurier (*bacca laurea*) từ đó sinh ra danh từ *baccalauréat* để chỉ bằng cấp tốt nghiệp trung học phổ thông. Có dị bản cho Daphné là nữ thần con của sông Ladon và Đất và chính cha nàng đã biến hóa nàng thành cây trúc đào.

trúc đào.XCCó sự tích cho

Papirius Cursor và bà mẹ Apollon và Daphnée

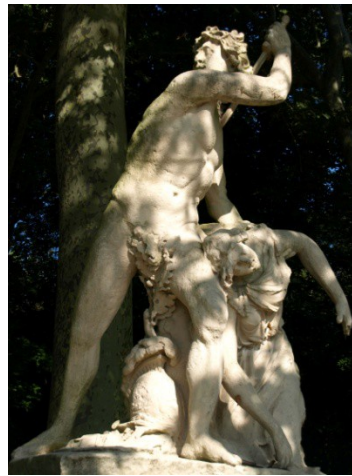
Tiếp theo là tượng *Castor và Pollus*, Jean-Baptiste Tuby (1670-1680), bằng đá, cao 2,65m, dày 1,20m, giữa thế kỷ XVII. Sự tích kể chuyện thần Zeus mê nàng Léa, vợ của vua Tyndare xứ Sparte, hóa thân thành con thiên nga lại quyến rũ và có với nàng hai đứa con song đôi bất tử Pollux và Hélène. Cùng lúc nàng cũng sinh hai đứa con sinh đôi Castor và Clymemnestre của chồng. Tình thương huynh đệ giữa Castor và Pollux đã làm mê hồn người xưa. Hai chàng cũng thương yêu vô cùng cô em Hélène, một cô gái rất đẹp mà nhiều chàng trai ham muốn. Ngoài chuyện bảo vệ cô em gái, Castor và Pollux còn tham dự nhiều cuộc chiến thần thoại khác như dưới biệt danh “Dioscures” (Con trời), hai chàng lên chiếc Argo cùng với Jason và những Argonauts đi đánh chiếm Toison d’or cho vua Pélías. Được mời dự lễ đính hôn của hai cô Phoebé và Télémaque, con ông chú Leucippe, hai chàng mê hai cô và bắt cóc đem về Sparte, không nghĩ đến hậu quả khôn lường. Hai vị hôn phu, Idas và Lynceus, vội rượt theo đánh để giành lại hai vị hôn thê. Castor bị Lynceus chém trọng thương. Trong lúc hấp hối, Zeus lại cứu nhưng quá chậm. Pollux, bất tử, cầu xin cha cho Castor tránh khỏi địa ngục để hai chàng khỏi xa nhau. Zeus cho phép hai chàng thay phiên nhau thành bất tử, nghĩa là mỗi người chỉ phải sống sáu tháng ở âm phủ. Trên bầu trời, hai chàng sánh vai trở thành chòm sao Song Tử (Gémeaux)....

Sau cùng là tượng *Paetus và Arria*. Arria là vợ Caecina Paetus có tiếng là người can đảm. Khi Hoàng đế ra lệnh cho Paetus tự tử, Paetus do dự không vâng lời. Arria liền giết dao vừa đâm chồng vừa nói “Non dolet, Paete!” (Không đau đâu). Câu chuyện này được biết nhờ Plinius le Jeune kể lại. Ông còn viết Arria có đứa con chết khi Paetus đang mang bệnh nặng nên luôn kiếm cách dẫu. Khi Camillus Scribonianus nổi lên chống Claude, Scribonianus bị giết và Paetus bị bắt vì tội thông đồng với Scribonianus, đưa lên tàu đem về Roma. Không được cùng lên tàu theo chồng, Arria theo sau trong một chiếc thuyền đánh cá. Gặp bà vợ của Scribonianus, bà bảo “Làm sao bà sống được khi chồng bà đã chết!” Biết bà muốn tử tiết theo chồng, người con rể Thrasea hết lòng can ngăn, hỏi bà “Nếu con bị án tử hình, mẹ có muốn cho vợ con tử tiết không?”, Arria trả lời “Muốn chứ, nếu vợ chồng con sống lâu và hạnh phúc như ba mẹ.” Biết người ta sẽ can ngăn bà đủ mọi cách, bà đập đầu vào tường và té xuống bất tỉnh nhân sự. Rút cuộc, theo Plinius le Jeune, Arria được phép theo chồng để cùng chia sẻ một ‘cái chết cao thượng’ nghĩa là dưới lưỡi dao hay lưỡi kiếm. Sau này, cô con gái Arria, cũng mang tên Arria, cũng muốn cắt mạch máu tự tử khi anh chồng Thrasea

bị Néron kết án tử hình, nhưng Thrasea hết lòng khuyên nàng phải sống cho các con. Trong một bản nhỏ vừa mới gắn vào dưới tượng thì đề người Galate tự tử, theo bức chạm cổ 1670-1680.

Castor và Pollus

Paetus và Arria

Bộ thứ ba sắp đầu mút Plaine des Quatres Statues thường được gọi là “Tắm thảm xanh” vì là một sân cỏ khổng lồ. Theo đường kim đồng hồ, bắt đầu từ trái là tượng *L’Air* (*Không khí*), lần lượt tiếp theo các tượng *La Magnanimité* (*Cao thượng*), *La Gloire des Princes* (*Vinh quang của những vương công*) và *Le Point du Jour* (*Rạng đông*). Bằng đá, những tượng này là bản sao những tượng thế kỷ XII-XIX ở lâu đài Versailles. Tác giả tượng *L’Air* là nhà điêu khắc người Pháp Etienne le Hongre (1628-1690), có nhiều tác phẩm ở điện Versailles, làm việc dưới quyền điều khiển của họa sĩ trang trí Charles Lebrun. Là một trong bốn nguyên tố chính vũ trụ (với Lửa, Nước và Đất), *L’Air* được người xưa tôn lên làm thần qua nhiều tên Jupiter, Vénus, thường được những con thú như chim đại bàng hay kỳ nhông phụ tá. Tượng *La Magnanimité*, bằng đá, là một bản sao không biết tên tác giả cuối thế kỷ XVII - đầu thế kỷ XVIII, cao 2,7m, dày 1m, hình dung một phụ nữ choàng khăn trắng, tay trái chống lên một đầu một con sư tử đang đạp chân lên một quả địa cầu. Một tài liệu cho biết năm 1709-1710, Jacques Bousseau thực hiện cho một nhà thờ riêng ở Versailles một tượng cũng mang tên *La Magnanimité*. Tượng Sceaux có phải phỏng theo tượng Versailles không ?

L'Air

La Magnanimité

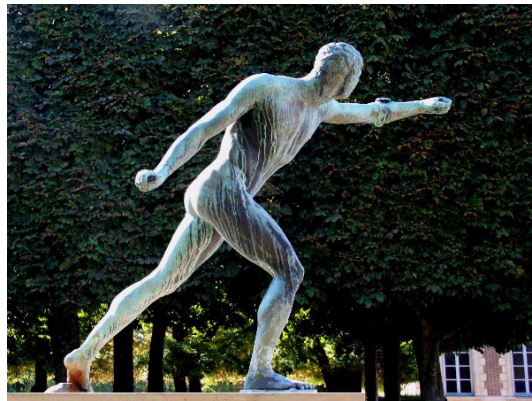
Tượng *La Gloire des Princes* cũng là bản sao bằng đá, cuối thế kỷ XVII - đầu thế kỷ XVIII, cao 2,70m, dày 1m, phỏng theo một huy chương của vua Hadrien. Người phụ nữ trong tượng choàng khăn trắng, mang vành đầu, tay mặt cầm một cái vòng anh đào, tay trái mang một cột tháp. Vành đầu bằng vàng tượng trưng phần thưởng dành cho các vị vương tôn, hoàng tử. Vòng anh đào vinh danh những đức tánh trung thành và dũng cảm. Cột tháp xác định thanh danh, nhắc lại những thành tích của vĩ nhân. Tượng *Rạng đông* của nhà điêu khắc Gaspard Marsy (1624-1681) là một bản sao bằng đá dựng lên ở điện Versailles. Gaspard Marsy cùng em là Balthazar quê gốc Cambrai, học chạm trổ với thân phụ. Năm 1648, hai anh em lên Paris học và được nhận vào Viện Hàn lâm. Trước khi công tác ở Versailles bắt đầu từ 1666, hai anh em đã làm việc nhiều ở điện Vrillière, điện Louvre, trang trí Galerie d'Apollon, Tuileries, lầu đài Fontainebleau. Ở Versailles, họ thực hiện nhiều bức trang trí bên trong bằng đá hoa giả sơn vàng, tám bức về Tháng để trang trí mặt trước lầu đài ... Sau khi người em mất năm 1674, Gaspard một mình thực hiện nhiều tượng, đặc biệt giữa 1676-1680 tượng *Point du jour*. Gaspard còn là tác giả nhiều tác phẩm nữa trước khi được phong giáo sư rồi phó viện trưởng.

La Gloire des Princes

Le Point du Jour

Ngoài những nhóm tượng kia còn có năm tượng không thuộc nhóm nào. Tượng *La Servitude* (Nô lệ) thay đổi chỗ nhiều lần nhất trong công viên. Nhà nhiếp ảnh Eugène Atget đã chụp đến 11 lần bức tượng, có lần đến thử chụp tượng trong môi trường thơ mộng của nó thì tượng biến đâu mất ! Ngày nay được dựng lên trên cao hồ Octogone, phía đông bắc, allée de la Duchesse, không quá xa Cascades. Bằng cẩm thạch, tượng hình dung một phụ nữ choàng khăn dài, hai tay cầm hai vòng tròn bằng kim loại nối với nhau qua một giây chuyền, tay mặt còn nắm một chùm hoa. Tượng *Olympe* (Bồng lai), dựng giữa một ngôi vườn nhỏ cạnh *Petit Château*, là một tác phẩm bằng đồng và đồng thanh, kích thước 146-62-33cm, của tác giả Claude Lalanne thực hiện năm 1988. Bức tượng - phun nước này hình dung một đứa trẻ, gợi lại những người máy đã được thao tác trong vườn này và cũng nhắc lại thời Louise-Bénédicté de Bourbon-Condé, nữ công tước du Maine, dành *Petit Château* cho các con. Gần đấy một tượng đấu sĩ bằng đồng thế kỷ XVII mang tên Gladiateur Borghèse được dựng lên cạnh lâu đài.

Olympe

Gladiateur Borghèse

La Servitude

Bên cạnh tòa Orangerie, còn có hai tượng *La Flore Farnese* và *Hercule Farnese*. *Flore Farnese* là bản sao bằng cẩm thạch, cao 2,15m, bản chính thế kỷ XVI ở điện Farnese ở Roma (bây giờ ở Viện bảo tàng khảo cổ học ở Napoli). Nhà điêu khắc Antoine André khi sao lại cho Colbert đã rút nhỏ kích thước. Tượng hình dung một phụ nữ biểu hiện mùa Xuân thông dụng từ thời cổ điển. Hiện có một mẫu ở Tuileries. Tượng *Hercule Farnese*, cao 2,42m, dày 0,86m, được Giovanni Comino sao lại khoảng 1670-1672 từ một bản chính tìm ra ở nơi nhà tắm công cộng Caracalla cạnh Roma, sau đưa về Farnese rồi Viện bảo tàng Napoli. Tác giả bản chính là Glycon, thế kỷ III. Tượng hình dung Hercule trần truồng, râu ria, chống tay trái vào một cái chùy, có da con sư tử Némée phủ lên và nắm trong tay mặt đặt sau lưng những quả táo Hespérides. Hiện có một bản sao đưa về Tuileries năm 1796.

La Flore Farnese

Hercule Farnese

Về tượng hình người, công viên còn có hai mẫu hoàn toàn hiện đại trước tòa Aurore : *Crépuscule* (*Hoàng hôn*) hay người phụ nữ xoã tóc (1951-1953) và *Aurore* hay *Aube* (*Bình minh*) (1949-1950) của nhà điêu khắc tượng hình René Letourneur (1898-1990) bằng đá Euville. Cả hai tượng, thực hiện ở Fontenay-aux-Roses, hình dung hai người đàn bà ngồi, cơ thể thu mình khép lại, hai tay chống lên đùi để khỏi có chỗ trống trong tượng. To, mạnh, người trong tượng không hăm hở, vươn lên như mấy con hươu trên bờ hồ Octogone mà ở tư thế nghỉ, yên tĩnh, thư thái. Có nhà phê bình bảo tác giả đã vượt quá những quy chế cổ điển mới để đạt đến một

nhân tính sâu sắc nhờ biết xử sự tài tình những vật liệu quen thuộc của ông là đá, cẩm thạch, đá-xi măng, đồng thanh. Người phụ nữ trần thế, trang trọng thể hiện nơi ông những khả năng tiềm tàng một khoa hình tượng thiêng liêng diễn xuất trong ngôn ngữ “tinh thần thể tục”. Hai tượng đã được mang đặt ở công viên năm 2007.

Aurore hay Aube

Crépuscule

Để cho đầy đủ tượng cũng nên thêm vào đây, núp mình trong một lùm cây bulô gọi lên những rừng Đông Âu, chòm tháp Pupitre des Etoiles (Giá tên những Ngôi sao) được dựng lên năm 2006 để tưởng nhớ những người dân Do Thái tỉnh Haut-de-Seine bị đày vào những trại tập trung trong kỳ thế chiến vừa qua. Đài tưởng niệm gồm có 12 hình người (cao 1,65-4,20 m) bằng gang sắt tượng trưng cho 12 đứa con của Jacob, tổ tiên 12 bộ tộc Do Thái. 7 người lớn họp lại thành chụm gia đình giữa 4 cái giá sần sùi tượng trưng nổi kham khổ tù đày, ghi tên 972 nạn nhân. 5 hình người còn lại rải rác quanh lùm cây như để đón chào vào nhập định. Công trình được nhà điêu khắc Christian Lapie thực hiện trong xưởng đúc Fismes vùng Marne.

Pupitre des Etoiles

Bài này không đề cập đến những mẫu ngoài trời loại *mascarons* (mặt nạ) của nhà điêu khắc Auguste Rodin trên Cascades, những mặt nạ phun nước trước tòa Aurore, hai bộ mặt ngê ố phía bên le Petit Château. Cũng không bàn đến những hình tượng lưu trữ trong tòa Orangerie nhất là các tượng ấy luôn được di chuyển : La Vigilance, L'Hiver, Minerve casqué, Hercule Gaulois, Uranie, Enlèvement de Proserpine par Pluton, Enlèvement par la Sabine, Oreste et Électre, Le galate qui se suicide,....

Thành Xô xuân 2018

Đọc thêm và tra cứu :

- [Les statues du parc de Sceaux - Conseil départemental des Hauts-de-Seine](http://hauts-de-seine.fr).hauts-de-seine.fr 23.01.2014
- [Musée du Domaine départemental de Sceaux: La base de données ...](http://domaine-de-sceaux.hauts-de-seine.fr)domaine-de-sceaux.hauts-de-seine.fr.
- [Valse des statues au parc de Sceaux - Le Parisien](http://leparisien.fr).
- [Parcs et Jardins de France – Parc du Domane de Sceaux ...](http://parcsetjardins.fr)parcsetjardins.fr
- [Statues du parc de Sceaux - André Le Nôtre ...](http://andrenotre.com/grand-canal-de-sceaux)andrenotre.com/grand-canal-de-sceaux

- Các tộc phả tổ tiên Do Thái - Đài kỷ niệm trong công viên Xô, *Diễn Đàn Forum* 20.12.2017